

КОРУПЦІЯ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ

Ключові слова: корупція, службові повноваження, менталітет, державні службовці, хабарництво.

Анотація: Розглянуто кримінологічну природу феномену корупції та її наслідки в Україні. Розкрито причини та наслідки корупції.

Keywords: corruption, official authority, mentality, government officials, bribery.

Abstract: Reviewed criminological nature of the phenomenon of corruption and its consequences in Ukraine. The causes and consequences of corruption are revealed.

Україна є однією з найкорумпованіших держав. Так, за даними міжнародної протикорупційної організації Transparency International, яка оприлюднила черговий Індекс сприйняття корупції, Україна зі 176 досліджених країн чи територій знаходиться на 144 місці, а її індекс – лише 26 при тому, що найкращий можливий визначається у 100 [1].

Сутність корупції необхідно визначати враховуючи той факт, що вона є різнобічним явищем із негативними наслідками у соціальній, військовій, економічній і політичній сфері життя держави, та не може зводитись до конкретного правопорушення.

У вітчизняній літературі існує низка різноманітних думок з приводу визначення явища корупції з огляду на його багатогранність, які, проте, не дають чіткої відповіді на запитання про його сутність. Деякі науковці ототожнюють його лише з хабарництвом, інші – зі зловживанням владою чи службовим становищем для задоволення власних інтересів чи з корисливою метою тощо.

Влучним є визначення корупції як соціального явища, яке охоплює всю сукупність діянь, пов'язаних з неправомірним використанням особами наданої їм влади та посадових повноважень з метою задоволення особистих інтересів чи інтересів третіх осіб, а також інших правопорушень,

що створюють умови для вчинення корупційних діянь або їх приховування [2, с. 24].

Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції» визначає корупцію як використання особою, зазначеною у Законі, наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у Законі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей.

Аналіз зазначеного визначення вказує на те, що саме неправомірна вигода є тим визначальним елементом, який дає підстави вважати, що дії встановлених Законом суб'єктів є корупційними.

Причини і наслідки корупції на сьогодні не можна пояснити однозначно, передусім, тому що між ними немає чіткої межі і не завжди можна визначити що є первинним, а що вторинним. Так, нерозвинена економіка може породжувати корупцію і одночасно бути її наслідком.

Причини корупції умовно можна звести до кількох груп: політичні, які пов'язані з можливістю використовувати надані повноваження для задоволення приватних інтересів; економічні з огляду на можливість використання державними службовцями їх повноважень у сфері управління економікою; правові – це, насамперед, неефективна система антикорупційних засобів та недосконале законодавство у сфері протидії корупції; організаційно-управлінські, які пов'язуються з можливістю посадовими особами прийняття рішень на свій розсуд, масове заміщення посад державних службовців шляхом використання особистих зв'язків; соціально-психологічні – низька громадянська свідомість, менталітет, що деформується усвідомленням можливості без зайвих зусиль та втрати часу вирішити будь-яке питання тощо. Неабияку роль відіграє недостатнє фінансове забезпечення та соціальні гарантії державних службовців.

Корупція не лише становить загрозу розвитку держави та стабільності й безпеці суспільства, а й сприяє підриву її демократичних інститутів та цінностей. Поширення корупції має вкрай негативний вплив на формування і діяльність органів державної влади, підриває довіру громадян до них, зводить нанівець принцип верховенства права та руйнує засади моралі та почуття справедливості в суспільстві.

Поширення корупції в Україні, крім того, становить загрозу її демократичному розвитку, конституційному ладу, підриває авторитет України на міжнародній арені, створюючи тим самим безпосередню загрозу національній безпеці [3, с. 213].

Варто відзначити, що корупційні правопорушення спричиняють негативні наслідки передусім в економіці, адже це саме та сфера, де отримуються найбільші прибутки і де є простір для поширення корупційних зв'язків та схем. Зокрема, створюючи перешкоди для одних суб'єктів господарювання та надання особливих сприятливих умов іншим, корупція призводить до зміцнення недобросовісної конкуренції, блокування надходження іноземних інвестицій, розширення тіньової економіки, що має наслідком зменшення податкових надходжень до бюджету, в результаті чого знижується ефективність економічної політики держави, і, як наслідок, відбувається стримування економічного розвитку, або ж занепад економіки.

Тож, держава має нагальну необхідність боротьби з корупцією, багатогранність і різнобічність якої потребує вдосконалення механізмів її протидії та зниження корупційних впливів на політичну, економічну, соціальну сфери життя України та є одним з пріоритетних напрямів державної політики сьогодення. Чи є шанси перемогти корупцію в Україні? І що для цього потрібно зробити? Світовий досвід боротьби з корупцією дуже різноманітний: від заохочень до смертної кари. У будь-якому разі, на будь-який з варіантів викоринення корупції нашої країні знадобиться не один рік для отримання перших обнаділивих результатів. Значна частина населення України, вважає корупцію серйозною проблемою в країні. Поширеність корупції та хабарництва в Україні часто називають однією з основних складових суспільних традицій.

Причини і наслідки корупції на сьогодні не можна пояснити однозначно, перед усім тому, що між ними немає чіткої межі і не завжди можна визначити що є первинним, а що вторинним. Так, нерозвинена економіка може породжувати корупцію і одночасно бути її наслідком.

Основні причини корупції нібито визначені, серед яких найпопулярніші:

- **перша причина корупції** – низька зарплата,
- **друга причина корупції** – бюрократія;
- **третя причина корупції** – недосконала законодавча база і відсутність або неефективні дії антикорупційних органів.

Окрім того, масове використання звинувачень у корупції без доказів або з їх наявністю як компромату призвело до вироблення у громадськості «корупційного імунітету». З корупцією змірилися, зарахували її як частину менталітету, на який прийнято списувати все; низькі зарплати, розширення суспільства на бідних і багатих та інше. Корупція робить важким виживання населення, реформування, інвестування, зростання й демократизацію України, але це не означає, що цих цілей не можна досягнути.

Багатьом здається, що нам вже вдалося досягти деяких успіхів у цій боротьбі. На жаль, зроблені кроки лише позначили мету, а справжня боротьба з корупційною системою ще тільки починається.

Це відбувається багато в чому через те, що ми засліплені нашими маленькими перемогами, відвернені трагічними подіями в країні. У мирний час корупція б'є по людях непрямым чином. У часи війни корупція може бути такою ж смертоносною, як куля.

Військові дії на Сході України з сепаратистами, яких підтримує Росія, розгорілася зненацька, влада була до неї не готова. У радянські часи військові були порівняно добре екіпіровані, але за десятиліття після завершення цієї ери стан наших військових сил погіршувався, адже витрати на оборону скорочувалися. Останнім часом процеси закупівель у Міністерстві оборони проводилися таємно – наприклад, технічні характеристики бронезилетів не публікуються. А це означає, що уряд може безкарно купити низькоякісне спорядження. Як він, зазвичай, і робить. Корупційні скандали відбуваються в багатьох країнах. Але в Україні - це система, яка сама по собі є корупційною. Всі інституції просякнуті корупцією наскрізь, і громадський, і приватний сектор, і волонтерські рухи, навіть неурядові організації. Без неї нічого не рушить з місця. За всім цим ми навіть не замислювалися серйозно про те, чому корупцію потрібно побороти, корупція як той черв'як, що є її джерелом, і як ефективно звести корупцію до мінімуму.

Список використаних джерел:

1. Україна через системну бездіяльність влади остаточно отаборилася в клубі найкорумпованіших країн світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ti-ukraine.org/cpi>

2. Корнієнко М.В. Курс кримінології: Особлива частина / М.В. Корнієнко – К., 2001. – 480 с.

3. Скулиш Є. Прояви корупції у сучасних умовах / Є. Скулиш // Право України. – 2010. – №11. – С. 213-227.

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ЗЛОЧИННІСТЬ

У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали XVI Всеукраїнської кримінологічної
конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 12 грудня 2017 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2017

УДК 343.9.01:005.44
ББК 67.61я431
3-68

Редакційна колегія:
проф. А. П. Гетьман;
проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова,
канд. юрид. наук, ас. О. В. Таволжанський,
канд. юрид. наук, ас. Н. В. Сметаніна,
канд. юрид. наук, ас. К. Д. Кулик,
канд. юрид. наук, ас. О. О. Шуміло,
ст. лаб. К. С. Остапко

3-68 **Злочинність** у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр.
кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Хар-
ків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. –
Харків : Право, 2017. – 420 с.

ISBN 978-966-937-307-6

ISBN 978-966-937-307-6

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017